Ejendomsretten til formværktøjer

I den senere tid er jeg stødt på en række sager, hvor ejendomsretten til formværktøjer har været aktuel. Formværktøjer anvendes hovedsageligt i plastindustrien, men tilsvarende principper kan også gælde udvikling og produktion af specialværktøjer inden for andre områder.

Formværktøjer giver ofte anledning til diskussion, da der er tale om en omkostning, som skal betales på forhånd, inden produktionen er iværksat, og det sker ofte, at designeren aftaler med plastproducenten, at producenten forestår betaling for formen, enten helt eller delvis.

I den forbindelse er det vigtigt, at man sikrer sig, at formene kan udleveres mod betaling af restkøbesummen, da designeren ellers ofte er stavnsbundet.

Hvem ejer formene

Udgangspunktet er, at den, som betaler for formen, ejer den. Det betyder naturligvis ikke, at producenten kan anvende formen, hvis han betaler formen og samarbejdet senere bryder sammen, uden at han har fået betaling for formen. Til gengæld vil han normalt kunne kræve en erstatning svarende til den manglende betaling, hvis samarbejdet ophører, før formen er tilbagebetalt. Det må derfor anbefales, at man i sin produktionskontrakt skriver ind, hvor meget det skal koste at få formen købt fri.

Plastindustriens standardbetingelser før og efter februar 2005

Som anført ovenfor er udgangspunktet, at formene tilhører designeren, hvis han har betalt for produktionen. Man skal dog være meget opmærksom på, at mange plastproducenter anvender Plastindustriens Standardbetingelser, som i den udformning, de havde indtil februar 2005 medførte, at producenten ejede formene, uanset om designeren måtte have betalt for dem. Det fremgik af de dagældende standardbetingelser, at de kun fandt anvendelse, hvis de var aftalt enten skriftligt eller på anden måde. Disse betingelser finder anvendelse på leverancer frem til de ny betingelser trådte i kraft.

Fra og med februar 2005 har Plastindustriens brancheforening ændret sine standardbetingelser, således at bestemmelsen om, at formen tilhører producenten, uanset at designeren har betalt for den, er udgået. Nu fremgår det således, at formen tilhører producenten, indtil købesummen er betalt, hvorefter formen overgår til designeren.

Dette indebærer, at man som designer skal være opmærksom på, hvilke vilkår man accepterer, når formen bestilles.

Hvilke vilkår er omfattet af en aftale

For at man kan anse Plastindustriens standardbetingelser for en del af aftalen om køb af formen, kræves det, at betingelserne udtrykkeligt er aftalt. Det kræves således i hvert fald, at køber er blevet gjort bekendt med dem, inden han accepterer et tilbud fra producenten. Det er således ikke tilstrækkeligt, at der er henvist til dem i en faktura fra producenten, og det kan diskuteres, om det vil være tilstrækkeligt, at der henvises til vilkårene i producentens tilbud. Hvis man har fået betingelserne udleveret, inden man accepterer tilbuddet, kan de blive betragtet som aftalt, men det vil som udgangspunkt kræve en udtrykkelig aftale.

Det betyder også, at hvis man som designer ønsker, at bestemte vilkår skal være gældende for ens samarbejde med producenten, er det vigtigt, at dette fremgår af selve aftalen, eller af den korrespondance, som leder op til aftalen.

Hvad gør man, hvis man ønsker forme udleveret

Uanset at mange plastproducenter indgår aftaler på basis af Plastindustriens standardbetingelser, vil jeg anbefale, at man først forsøger at få formene udleveret uden at henvise til disse betingelser. Dette skyldes, at mange firmaer ikke vil være bekendt at håndhæve dem. Hvis man mødes af et krav om betaling af ekstra godtgørelse, vil jeg anbefale, at man kontakter en advokat med henblik på at få afklaret, hvorvidt betingelserne kan anses for en del af aftalen eller ej. I de fleste tilfælde vil man med held kunne argumentere for, at de ikke er aftalt.

Konklusion

Det er nok langt de færreste designere, som har været opmærksomme på dette problem, hvilket gør, at jeg vil anbefale, at man er meget omhyggelig med at læse det, som ofte står med småt og på bagsiden af fakturaer grundigt, så man er bekendt med, hvilke vilkår der er gældende for de aftaler man indgår.

Johan Løje, advokat (H)
Jl@slw.dk